

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Emigrantlitteraturen (1872)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 149. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992359385264/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

cismen skylder den kunstneriske Glans, hvormed den evigt vil straaie i Verdenshistorien, en Glans, som Protestantismens kunstneriske Bedrifter ikke vil fordunkle. Protestantismen fejrer alle de skønne Albanerinder, der holdt et smilende Barn mod Brystet, ned af sine Altre under det Paaskud, at de er Madonnaer, kalker alle de brogede Billeder over og fejrer de kalkede Vægges Triumf.

Renæssanctidens Italien afklædte Kristendommen dens Forsagen, dens hele jødisk-asiatiske Væsen og omskabte den til en blomstersmykket, røgelseduftende Mytologi. Den italienske Katolicisme forbandt sig med Borgeraanden i Stæderne og, da Kunsten genfødtes, med alle de skønne Kunster. Dens Interesser fremmedes derfor fuldt saa hyppigt af fædrelandskærlige Bevæggrunde som af gudelige: Toscana er Renæssancens Udgangspunkt. Her var det, at Mennesket først genfødtes efter sit Syndefald, Naturfornegtelsen. Her dannedes de første italiciske Republiker. Her vilde Mennesket paany, og Husene skød sammen og dannede en lille, stolt, ubetvingeligt frisindet Stat, en By med dens Omega. Saa steg Taarnene og Spirene i Vejret, ranke som en fri Mands Holdning, Paladserne begyndtes og befæstedes, Kirkerne fuldendtes; men Kirken var en Nationalskat, et Vidnesbyrd om Rigdom. Udholdenhed og Kunstsans, en uhyre Værdi i Kappestriden om Fortrinet mellem Stat og Stat, mellem Staten Siena og Staten Florents, endnu langt mere end en Bolig for «vor allerhelligste Frue». Man gjorde meget mere til Ære for Siena end til Ære for den gode Gud. En Kirke i Toscana er med sine Mosaiker paa Guldgrund som den i Orvieto eller med sin Façade af hvidt, udhugget Marmor, der ligner en ung Skønheds Kniplingsdragt som Kirken i Siena og med sin Rigdom af Kunstskatte i det Indre for os Nutidsmennesker endnu langt mere et Juvelskrin end en Kirke.

Eller man mindes Marcuskirken i Venedig. Første Gang man ser den, studer man et Øjeblik udenfor over dens østerlandske Façade, dens lyse Kupler, dens underlige Buer, som hviler paa korte, sammenknippede, over hinanden optaarnede Søjler af rødt og grønt Marmor. Man kaster fra Pladsen af et Blik paa de ydre farverige Mosaiker paa Guldgrund og træder saa ind. Det første Indtryk er: «Hvad er dog dette, det er jo lutter Guld, Guldkupler og Guldvægge.» De fine Guldmosaikstifter, hvorefter alle Billedernes Baggrund bestaar, danner en eneste

Guldflade. Falder en Solstråle ned, frembringer den lyse tindrende Guldfletter paa den mørkere Guldgrund og hele Kirken flammer. Det af Ælde bølgeformede Gulv er sammensat i Mosaik af rødt, grønt, hvidt og sort Marmor. De rødlige Marmor søjler har Kapitæler af forgyldt Bronze. De smaa Buevinduer har hvidt og ikke broget Glas; thi broget Glas vilde ikke klæde til denne Pragt; det er godt for mindre rige Kirker. Søjlerne afløses af uhyre, firkantede, vel seks Alen tykke Piller af grønligt Marmor, der bærer Halvbuer i Guld, og hver Kuppel hviler paa fire slige gyldne Halvbuer. De mindre Søjler, der bærer Altrene, Korene o. s. v., er af grønt og rødspættet Marmor, somme Tider af Alabast, og da gennemsigtige. Alt det lavere beliggende Marmor er for det Meste højrødt, f. Eks. alle de Sæder eller Bænke, der gaar rundt om Pillerne og langs ad Siderne. Den hele Kirke har, som naturligt er i denne By, i hvis Malerskole Formen saa ganske er Farven underkastet, en rent malerisk, ingen arkitektonisk Karakter. Som den ligger der med sine forgyldte Ornamente, sine indlagte Stole, sine fuldendte skønne Broncer, sine gyldne Statuetter, Kandelabre og Kapitæler ligner San Marco en dejlig, hvilende Byzantinerinde, pragtelskende, tungt belæst med Guld, Perler og funklende Diamanter, med den rigeste Brokade, der dækker hendes østerlandske Løjbænk.

Oprindeligt har en Kirke som denne visseligt været et Udtryk for religiøs Sværmeri. Men under Højrenæssancen veg den religiøse Følelse, alt som Kirken udsmykkes rigere og rigere, ganske for Kunstglæden. Meget betegnende er i den Henseende en Indskrift, Kirkens eneste, som findes lige over dens Hovedindgang. Den lyder: *Ubi diligenter inspexeris artemque ac laborem Francisci et Valerii Zucati Venetorum fratrum agnoveris tum tandem judicato.* («Naar du opmærksomt har betragtet og overvejet al den Kunst og alt det Arbejde, som vi to venezianske Brødre Franciscus og Valerius Zucatus her har udført, da først bedøm os.») Det er en Advarsel fra Kunstnerne mod forhastet Kritik.

Brødrene Zucatus var Mosaikmestre, som i det 16de Aarhundrede udførte en stor Del af Kirkens Mosaiker helt eller delvis efter Tegninger af Tizian. Paa en protestantisk Kirke var selvfølgelig en saadan Indskrift umulig, der istedenfor at være en Opfordring til den Bedende, en Hilsen til den Troende, en Velsignelse eller et Skrifsted, er en Bøn til Betragteren om med